

Bodaslandig rapport behorende bij de
Ontwerpmeldingsplichtkaart van
de provincie Gelderland.

Ir H. Egberts.

STICHTING VOOR BODINKARTERING.

Rapport behorende bij de ontwerpmeldingsplichtlaart
van de provincie Gelderland.

De provincie Gelderland kunnen we bodenkundig ruwweg verdelen in:

1. Veluwe
2. Achterhoek
3. het Rivierkleigebied
4. het Rijk van Nijmegen.

DE VELUWE:

De Veluwe bestaat hoofdzakelijk uit grove, soms grinthoudende zande. Het is een zeer droog gebied, hetwelk grotendeels als bos en hei in gebruik is.

Daar, waar de grond door zijn iets lagere ligging water van de omringende hoger gelegen gebieden ontvangt, treffen we cultuurgronden aan. De watervoorziening is echter zeer onregelmatig, waardoor deze gronden voor de tuinbouw van geen betekenis zijn, terwijl ze voor de landbouw zeer matig zijn.

De randen van de Veluwe, zowel de West-en Noordrand als de Oostrand vertonen een veel gunstiger beeld, aangezien deze gebieden veel water ontvangen van het hoger gelegen gebied.

Zo vinden we b.v. in de Geldersche Vallei rondom Veenendaal en Ederveen en rondom Nijkerkerveen gronden, die bestaan uit sterk humeus fijn zand ter dikte van pl.m. 50 cm, dat rust op gebleekt zand, terwijl soms in de ondergrond veen aangetroffen wordt. Het slootwater staat hier midden in de zomer pl.m. 50 cm beneden het maaiveld.

Zowel de zandige als de veenachtige gronden zijn uitstekend geschikt te achten voor de groenteteelt. Deze gebieden worden omgeven door een gebied, dat sterker geaccidenteerd is. De hoogten bestaan uit meer grofzandig materiaal, terwijl de lagere, vlakke gedeelten een fijnzandiger profiel vertonen en sterker humeus zijn. Plaatselijk komen hier gedeelten voor, welke ook geschikt zijn voor de groenteteelt.

In dit gebied zal men zeer voorzichtig moeten zijn met de ontwatering, aangezien men aangewezen is op drangwater. Een grote watergang kan reeds veel bederven.

Langs de noordelijke Veluwe-rand vinden we min of meer hetzelfde beeld, met dien verstande, dat hier ook gedeelten voorkomen, zoals bij Nijkerk en Oldebroek, waar op het veen zeer zware klei inplaats van zand afgezet is. Deze gebieden zijn ongeschikt voor de tuinbouw. Op de overgang van het hoge naar het lage gebied vinden we weer de diephumeuze, fijnzandige gronden, met een gunstige waterhuishouding. Deze gronden moeten evenals die in de Geldersche Vallei uitstekend geschikt geacht worden voor de groenteteelt. Naar het Oosten gaat de Veluwe met een over 't algemeen zachte helling over in het IJsseldal. Langs de IJssel vinden we strooruggronden, zoals elders langs de rivieren. De overgang van de zandgronden naar de rivierkleigronden wordt plaatselijk gevormd door gebroken gronden, ter plaatse ook wel rangelgronden genoemd. Dit zijn betrekkelijk laag gelegen slijthoudende gronden, welke op een diepte van pl.m. 60 cm rusten op een gebleekte zandondergrond. De bewerkbaarheid van deze gronden is soms moeilijk, terwijl de waterhuishouding zeer onregelmatig is, waardoor ze minder geschikt zijn voor de tuinbouw.

Langs het Griftkanaal komen lage, humeuze zandgronden voor. Na jarenlange bewerking en bemesting kunnen deze gronden geschikt worden voor de groenteteelt. Direct ten oosten van Apeldoorn ligt een dergelijk gebied. In dit gebied vindt men echter reeds een vrij intensieve bewoning. Hiernaast komen er nog iets slijthoudende humeuze zandgronden voor. Deze gronden hebben een goed profiel, maar de waterhuishouding is zeer onregelmatig, zodat ze minder geschikt geacht moeten worden voor uitoefening van een tuinbouwbedrijf.

Afgezien van de hiergenoemde gebieden, welke op de bijbehorende kaart aangegeven staan als bij uitstek geschikt, komen er talrijke ge-

bieden voor, waar plaatselijk met succes enige tuinbouw, b.v. de teelt van klein fruit, uitgeoefend zou kunnen worden. Langs de Zuidkant van de Veluwe gaat dit landschap bijna overal met een steilrand over in het rivierkleilandschap. Waar dit niet het geval is, treffen we er gewoonlijk stroomruggronden aan, als in het rivierkleigebied, welke bij uitstek geschikt zijn voor de fruitteelt; naast deze stroomruggronden komen er kongronden voor, welke ongeschikt zijn voor enigerlei vorm van tuinbouw.

DE ACHTERHOEK:

In de Achterhoek vinden we naast het keileemlandschap het leemgebied in het stroomgebied van de Oude IJssel en het rivierkleigebied langs Rijn en IJssel. In het keileemlandschap rondom Winterswijk bestaat het profiel uit een laag dekzand van variërende dikte, welke rust op keileem. Deze grond is voor de tuinbouw minder geschikt. In de omgeving van Zieuwent vinden we lager gelegen gronden, welke humeus en slibhoudend zijn. De waterhuishouding is hier echter niet ideaal, zodat een intensieve groenteteelt niet mogelijk is. Dit gebied leent zich echter, wat de bodem betreft, hier en daar uitstekend voor de kleinfruitteelt. Plaatselijk komen in het keileemgebied veenkommen voor. Deze gebieden zijn, voor zover ze niet het eigendom zijn van de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, te klein, om voor de tuinbouw van betekenis te zijn. Langs de Berkel, de Bolksbeek en de Schipbeek komen zeer zware kleigronden voor, welke ongeschikt zijn voor enigerlei tak van tuinbouw. In het leemgebied van de Oude IJssel komen gronden voor, welke een slecht profiel vertonen, d.w.z. plaatselijk kunnen ze zeer veel ijzer bevatten in de vorm van okerkleurige lagen/concreties. Waarschijnlijk is dit een gevolg van de zeer slechte waterhuishouding, die dit gebied tot voor kort kenmerkte. Thans ziet men er enkele uitstekende boomgaarden. Op de kaart zijn de hoger gelegen leemgronden geharceerd aangegeven. Verwacht wordt, dat in deze gebieden de fruitteelt met

succes uitgeoefend zal kunnen worden.

Naast deze gronden komen er echter nog vele te vochtige en te zware gronden voor, welke minder geschikt zijn voor de tuinbouw.

De rivierkleigronden in de Achterhoek sluiten geheel aan bij die van het rivierkleigebied, met dien verstande, dat er in de omgeving van Zevenaar vele lichte stroomruggronden en overslaggronden voorkomen, met een zodanige waterhuishouding, dat ze bij uitstek geschikt geacht moeten worden voor de groenteteelt, terwijl plaatselijk de fruitteelt onder glas met succes uitgeoefend kan worden. Ook in de omgeving van Zutphen treffen we lichtere gronden aan, welke bij uitstek geschikt zijn voor de groenteteelt.

Op de kaart zijn de gronden langs de Rijn en IJssel, voor zover het stroomruggronden zijn, aangegeven als bij uitstek geschikt voor de tuinbouw, d.i. hier hoofdzakelijk fruitteelt. Echter is de bedijking in dit gebied niet afdoende, zodat grote gedeelten periodiek overlast van water hebben, zo zelfs, dat ze vaak blank staan. Dit vormt voor de fruitteelt een belemmering. Men is thans doende de bedijking zodanig te verbeteren, dat dit gebied gevrijwaard blijft voor overstromingen.

HET RIVIERKLEIGEBIED:

Hieronder kunnen we verstaan, dat gedeelte van de provincie Gelderland, dat ten zuiden van de Rijn en Lek ligt, met uitzondering van het Rijk van Nijmegen.

Op de kaart zijn hier in het gehele gebied de stroomruggronden, de overslaggronden en de stroomrug- op kongronden aangegeven als bij uitstek geschikt. Dit is naar analogie met de ervaringen in de Betuwe. De kongronden zijn als ongeschikt voor enigerlei tak van tuinbouw te beschouwen.

In Maas en Waal komen hier-naast nog leem- en zandgronden voor. De leemgronden zijn door hun grote onregelmatigheid en door hun vochtige

ligging en soms moeilijke bewerkbaarheid ongeschikt voor de teelt van tuinbouwgewassen. De zandgronden en de zeer lichte leeggronden, voor zover ze niet te hoog gelegen zijn, lenen zich uitstekend voor de teelt van asperges en zijn veelal ook daarvoor in gebruik. Aangezien er echter in Nederland vele goede aspergegronden voorkomen, werd geen aanleiding gevonden deze gronden daarvoor te reserveren.

HEERLEK VAN NIJMEGEN:

Dit gebied bestaat gedeeltelijk uit zandgronden, gedeeltelijk uit lössgronden. De zandgronden zijn niet bij uitstek geschikt voor de teelt van tuinbouwgewassen. Van de lössgronden zijn die gebieden als geschikt aangegeven, die een lösslagen van meer dan 1 m hebben. Deze moeten bodenkundig bij uitstek geschikt voor de fruitteelt geacht worden. Uit klimatologische overwegingen zullen hiervan echter, gezien de ervaringen, grote gedeelten ongeschikt bevonden worden.
